

шляхом зміни застарілих світоглядних стереотипів. Ми назвали такий підхід *«проблемним»*.

3. Два попередніх підходи потребують складної аналітичної роботи і накладають велику відповідальність на фахівця, який займається формування змісту освіти. Та існує третій підхід, який ми назвали *«практичним»*, – це формування змісту освіти з урахуванням міжнародного досвіду. Найефективніший шлях – використання в якості орієнтиру програмних вимог до знань учасника Міжнародної предметної олімпіади. Такі вимоги є результатом спільної діяльності фахівців з різних країн-учасниць Міжнародної олімпіади. Зокрема, у Міжнародній біологічній олімпіаді беруть участь понад 30 країн.

Зміст освіти з природничих дисциплін не повинен бути політизованим, але повинен мати певне виховне значення. Це відповідає основній ідеї української педагогіки про нерозривний зв'язок навчання та виховання.

При формуванні навчального матеріалу з предмета необхідно враховувати, що конкретні факти добираються, виходячи з їх:

- значення для розуміння проблеми, яка включена в програму предмета;
- ролі в подальшому опануванні програмного матеріалу;
- актуальності для країни та регіону;
- цікавості для сприйняття учнями (цікаві факти стимулюють інтерес до предмета за рахунок впливу на емоційну сферу учня, однак вони не є об'єктом обов'язкового запам'ятовування).

Мова викладення матеріалу має бути максимально простою. Використання іншомовних термінів повинно зводитись до мінімуму. Якщо явище можливо пояснити без використання терміну, то він включається в навчальний матеріал не для обов'язкового запам'ятовування, а для розвитку понятійної сфери учня.

Нарешті зауважимо, що сучасний підручник повинен мати багаторівневу структуру, яка дозволяє, з одного боку, виокремити мінімум знань для обов'язкового запам'ятовування, а з другого – дати можливість учню, який зацікавився предметом, поглибити свої знання, отримати нову і корисну інформацію. Така структура підручника є своєрідною системою «соціального захисту» для талановитої молоді, яка навчається в неспеціалізованій загальноосвітній школі, особливо в сільській місцевості.

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ДО УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Шпильовий В.Д., Шпильова Т.І. (Київ)

Реформування освіти в Україні стосується насамперед створення нових освітніх стандартів, оновлення й перегляду навчальних програм, змісту навчально-дидактичних матеріалів, підручників, форм і методів навчання.

Проектна діяльність студентів забезпечує пріоритет надпредметних соціально значимих знань і умінь, що найбільше відповідає парадигмі особистісно-орієнтованої освіти, тому що саме ці знання і вміння дозволяють молоді упродовж життя успішно реалізуватися у професійній діяльності. З цією ж проблемою зіткнулися і зарубіжні педагоги, які займаються професійною освітою. За даними комісії Ради Європи з професійної освіти і підготовки, однією із найбільш серйозних проблем, що має явище в бізнесі, є відсутність у молоді

основних соціальних умінь, а саме: мотивації, обов'язковості, надійності, бажання разом вчитися і працювати.

Метод проектів завдяки реалізації в освіті особистісно орієнтованого підходу впроваджується в практику роботи вищої школи (Н.М.Анісімова), з'являються публікації, присвячені застосуванню навчальних проектів з географії (О.Г.Колесніков), іноземної мови (Л.А.Байдурова, Т.В.Шапошнікова, С.Л.Венедіктова), трудового навчання (О.С.Коберник).

Існує безліч різних трактувань поняття "проекткування" і, знаходячи серед них інваріантну основу, Дж. Джонсон визначає його як "процес, який дає початок змінам у штучному середовищі". І. Чечель відзначає, що проект – це буквально "кинутий вперед", тобто прототип, прообраз будь-якого об'єкта, виду діяльності, а проектування перетворюється в процес створення проекту. В.І. Слободчиков розглядає проектування як механізм розвитку освіти - вищу форму інноваційної діяльності в освіті, яка не зводиться ні до оновлення, ні до нововведення. Проектування в освіті - це процес створення нових форм спільності педагогів, учнів, педагогічної громадськості, нового змісту та технологій освіти, нових способів і технік педагогічної діяльності та мислення. Предметом проектування є створення нових умов розвитку освіти в цілому, переходу її з одного стану в інший. В.І.Слободчиков виділяє такі типи робіт і основні етапи проектування: концептуалізація (розробка концепції проектованої реформи); програмування (сукупність необхідних видів діяльності в їх логічній і тимчасовій послідовності); планування дій щодо реалізації проекту, який включає в себе зазначені види розробок, реальні завдання, виконавців, кінцеві результати, їхніх споживачів; практична реалізація задуму (цілеспрямоване формування особливого виду ресурсів: інтелектуально-вольового, морально-позиційного, управлінського, професійно-діяльнісного).

Дослідження доводять, що творча проектна діяльність: формує навички самостійної орієнтації у навчальній, науково-методичній та довідковій літературі, учить добувати необхідну інформацію самостійно; активно розвиває в студентів основні види мислення; сприяє їх психічному розвитку; сприяє інтеріоризації (опредмечуванню) – переходу від зовнішніх дій до внутрішнього плану та екстеріоризації (розпредмечуванню), від внутрішніх дій до зовнішніх, їх трансформацію; допомагає усвідомлювати себе творцем своєї діяльності; посилює позитивну мотивацію учіння, бо проект вибирається та реалізується на основі власних інтересів, потреб та можливостей; формує творче системне мислення; привчає до цілеполюгаючої діяльності; яка є головним компонентом перетворення інформації, енергії, самого себе; сприяє формуванню культури ділового спілкування, умінню аргументовано захищати свої позиції; посилює уяву, яка є значним стимулом для народження нових ідей, пошуку альтернативних рішень, їх аналізу та синтезу, як основи інноваційного мислення; формує внутрішній план дій та реалізує його на практиці.

Проекти застосовуються у процесі вивчення будь-якого курсу і дисципліни. Розвиваючий ефект методу відчувається в активній допитливості, пізнавальному інтересі студентів, в оволодінні дослідницькими методами мислення, формуванні свідомого і творчого вибору оптимальних засобів перетворювальної діяльності з великої кількості альтернативних підходів з урахуванням її наслідків для природи і суспільства; вмінні мислити системно і комплексно, самостійно виявляти потреби в інформаційному забезпеченні діяльності, безупинно опановувати нові знання й застосовувати їх як засіб перетворювальної діяльності. Використання методу проектів сприятиме формуванню високого рівня здібностей і наукових знань у перетворенні матерії, енергії й інформації в інтересах людського суспільства і природної сфери з огляду на етичні норми.

Під методом проектів мається на увазі спосіб організації пізнавально-трудової діяльності учнів, що передбачає визначення потреб людини, проектування продукту праці відповідно до цих потреб, виготовлення виробу чи надання послуги, оцінку якості, визначення реального попиту на ринку товарів. Він розвиває у школярів здатність постійно та самостійно оволодівати новими видами робіт, що є найбільш дієвим засобом розвитку у школярів пізнавальних, творчих, інтелектуальних здібностей підготовки їх до самостійної діяльності в сучасних умовах життя.

Метод проектів, як відзначають вітчизняні дослідники, – це система навчання, за якою набуваються знання, уміння і навички у процесі планування та виконання практичних завдань-проектів, що постійно ускладнюються. Під час роботи за методом проектів чільне місце посідає самостійність студентів та їхня активність, ініціативність, захопленість. Проекти можуть мати індивідуальний, груповий чи колективний характер. В основу цього методу покладено ідею здійснення навчання на активній основі, через самостійну і практичну діяльність студентів з урахуванням їхніх особистих інтересів.

Є.С. Полат вважає, що в основі методу проектів лежить розвиток пізнавальних, творчих навичок, умінь самостійно конструювати свої знання та орієнтуватися в інформаційному просторі, розвиток критичного мислення. Метод проектів завжди передбачає вирішення проблеми, з одного боку, використання різних методів, з іншого – інтегрування знань, умінь з різних галузей науки, технології. За визначенням А. І. Лебедева, проект – це сукупність певних дій, документів, попередніх текстів, задум для створення реального об'єкта, предмета, створення різного роду теоретичного продукту. Це завжди творча діяльність.

Сучасний проект – це дидактичний засіб активізації пізнавальної діяльності, розвитку креативності та одночасно формування певних особистісних якостей. Метод проектів – педагогічна технологія, орієнтована не на інтеграцію фактичних знань, а на їх застосування до набуття нових (інколи і шляхом самоосвіти). Активне залучення студента у створення тих чи інших проектів дає йому можливість оволодівати новими засобами людської діяльності в соціокультурному середовищі, дозволяє формувати деякі особистісні якості, які розвиваються лише в діяльності і не можуть бути засвоєні вербально. У першу чергу це відноситься до групових проектів, коли працює невеликий колектив і в процесі його спільної діяльності з'являється спільний продукт. До таких якостей можна в першу чергу віднести уміння працювати в колективі, брати відповідальність, аналізувати результати діяльності. Не менш важливою є здатність відчувати себе членом команди – підкоряти свій темперамент, характер, час інтересам загальної справи.

В міністерстві освіти і науки України розроблений державний стандарт, який поширюється на систему вищої освіти і органи, які здійснюють управління у галузі вищої освіти; юридичні особи, що надають освітні послуги у галузі вищої освіти; вищі навчальні заклади всіх форм власності, де готують фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня магістра за спеціальністю спеціфічних категорій 8.000003 "Управління проектами", освітнього рівня повної вищої освіти, кваліфікації 1238 "Керівник проектів та програм", з узагальненим об'єктом діяльності: проекти та процеси управління проектами.

На основі даного стандарту проводиться підготовка фахівця і магістра до роботи в усіх видах інноваційної проектної діяльності. Фахівець здатний виконувати такі професійні роботи: керівник проектів та програм у сфері матеріального виробництва, керівник проектів та програм у сфері нематеріального виробництва. Фахівець може займати штатні посади директора програми, директора проекту, сертифікованого менеджера проекту, професійного мене-

джеря проекту, практикуючого менеджера проекту.

Даний стандарт установлює професійне призначення й умови використання випускників вищих навчальних закладів спеціальності та освітньо-кваліфікаційного рівня у вигляді переліку штатних посад, виробничих функцій та типових задач діяльності; освітні та кваліфікаційні вимоги до випускників вищих навчальних закладів у вигляді переліку здатностей та умінь вирішувати задачі діяльності; вимоги до атестації якості освіти та професійної підготовки випускників вищих навчальних закладів; відповідальність за якість освіти та професійної підготовки. Він є обов'язковим для вищих навчальних закладів, що готують фахівців даного профілю.

Проектна діяльність забезпечує соціальну й професійну мобільність особистості, відкритість. Особистісно орієнтована спрямованість проектної діяльності визначає активну позицію педагога, студента та учня, акцентує на включення в спільну діяльність і відзначає значимість учня та студента як суб'єкта навчальної діяльності.

ВАЛЕОПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ДУХОВНОСТИ

Гончаренко М.С. (Харьков)

Множественные противоречия, накопившиеся к XX веку в недрах классических наук, традиционной медицины, мировых религий, душах и сердцах людей привели к созданию новых научных направлений, таких как синергетика, описывающая процессы, происходящие в неустойчивых системах. Новые подходы к пониманию структурной организации и функционирования человека реализовались в утверждении представления о здоровом человеке как гармоничном триедином взаимодействии духа, души и тела, что явилось основой создания нового научного направления - валеологии.

Накопленные сегодня знания о дуальности материи, о космопланетарной и биосоциодуховной природе человека и здоровье как производной духовности ставят перед образованием необходимость изменения прежней материалистической парадигмы. Существующие на настоящий момент в системе образования подходы ограничиваются тиражированием знаний о физическом теле человека. Нынешний же этап развития знаний представляет интеграцию научных познаний, положений религиозных, духовно-эзотерических и философских учений о закономерностях функционирования системы Человек-Вселенная, позволяющую объединить лучшие достижения учений Востока и Запада, науки и религии в понимании человека как триединой структуры духа, души и тела.

Такой подход базируется на новом осознании мироустройства и мировоззрения. Сложившаяся ситуация требует введения Министерством образования и науки Украины нового, гуманистического направления в образовании, которое будет базироваться на современном мировоззрении, на биосоциодуховной представлении о человеке и на духовности - главном факторе развития - эволюции человечества. Гуманизация образования требует сделать акценты не на технократическом развитии общества, а на познании человека, особенностей его развития, формировании здоровья как показателя гармоничного развития духа, души и тела. Значительная часть в решении этих проблем отводится валеологии - науке о здоровье, здоровом образе жизни, формировании здорового общества.

Для того, чтобы сделать этот процесс успешным, необходима соответс-